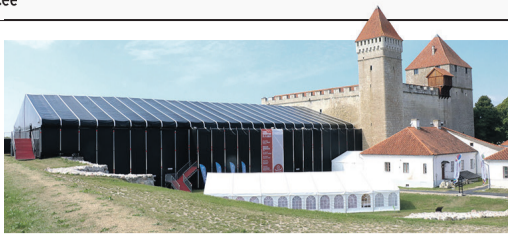

KULTUUR

OOPERISUVI

Kolm suurt ooperifestivali Eesti suveõhtutes

Ooperisõpru rõõmustab tänavu enneolematult suur valik etendusi. Sel nädalal võõrustab Saaremaa oma pealinna juba üheksandat ooperipäevi, mille külaline on Wrocław'i ooperiteater Poolast, külakos-

tiks Bizet' ja Verdi teosed. Suursündmus on Ülo Kriguli uue ooperi „Luigeluulinn“ maailmaesiettekanne. Ooperisuvi jätkub augustis Birgitta festivaliga ja lõpeb septembris Narva ooperipäevadega. **EPL**

Muusikapedagoog Tiiu Levald: on õnn, kui helilooja, libretist ja lavastaja satuvad ühele mõttejoonele

Laulja, laulupedagoog ja muusikakriitik Tiiu Levald arutleb Eesti Päevalehega, milline on Eesti ooperimaastiku üldpilt. „Ükski interpret ei saa areneda, kui tal ei ole vastaval tasemel tööd,“ ütleb ta.

INTERVJU
Keiu Virro
reporter

■ **Alustame sellest suvest. Kas Eesti ooperimaastikul avanev pilt rõõmustab? Millistel etendustel tasuks veel sel suvel silma peal hoida? Näiteks Saaremaa ooperipäevadel on ees veel üks Wrocław'i ooperiteatri etendus.**

Valikuid on ju palju ja oleneb, mida keegi ootab. Taseme kohta ei saa teha üldistust, samuti on inimeste maitset erinevad. Minu jaoks oli üle pikade aastate Pärnus väga meeldiv kohtumine Peterburi ooperiteatriga. Kahjuks läks vett vedama plaan Saaremaa ooperipäevadele „Luigeluulinn“ vaatama minna. Olin väga huvitatud ka Wrocław'i oope-

riteatri Karol Szymanowski „Kuningas Rogerist“. Kelle rahakott kannatab, siis tasub kindlasti minna. Birgitta festivalil tuleb väga huvitav teos Mozartilt. Ooperilavastuste puhul tuleb aga sageli ette piletihind. Kui pilet maksab 35 või 45 eurot, siis on inimestel ees juba väga suured valikud, mida võimaldada.

■ **Suvel tuakse Eestisse välismaist ooperiteatrit, aga ka Eesti teatrite lavastustes kasutatakse soliste ja lavastajaid väljaspoolt. Kuidas teile tundub, kas väliskülastajate toomine pigem arendab ja küllastab meie muusikalist pilti või võiks pigem keskenduda siinsete interpretide arendamisele?**

See on isenesest valus küsimus. Ükski interpret ei saa areneda, kui tal ei ole vastaval tasemel tööd. Näiteks Vanemuises on viis-kuus väga hea

tasemega lauljat, kellel õnnestub hooajal ehk kord või kaks väärilisi rolle laulda. Näiteks kui ooperit mängitakse hooaja jooksul kolm korda ja kahel neist on solistid näiteks Rootsist või Venemaalt. Või kui ülekaalu jäävad muusikalid, siis see teeb karuteene lauljatele, kes on võimalised ooperit laulma. Muusikalides laulavad nad põsemikrofonidega. Olen olnud teatris ajal, kui Voldemar Panso lavastas „Minu veetlevat leedit“. Lavastuses mängis Linda Rummo, kes kurtis iga kord, et tal on närv püsti, sest tal

Peame olema õnnelikud, et meil on kaks muusikateatrit, aga miks mängitakse neis paralleelselt sama ooperit?

on nii väike hää ja äkki see ei kosta. Käisin spetsiaalselt saalis kuulamas: kõik kostis ka saali tagumisse nurka! Mingisuguseid mikrofone polnud vaja. Näitlejate koolitus on nii hea, et ka sosin kannab. Põsemikrofonid ei soodusta laulja arengut.

On veel üks probleem, mis mind hämmastab. Meil on nii väike riik ja peame olema väga õnnelikud, et meil on kaks muusikateatrit, aga miks mängitakse kahes teatris paralleelselt üht ja sama ooperit? „Carmen“ on selline näide. Maailmas on ju väga palju head ja põnevat muusikat.

■ **(Ooperi)teater on kollektiivne kunst. Millest võib Eestis korralike ooperite lavalettoomise puhul praegu veel vajakajääda?**

Hea ooperi lavastamise puhul on üks küsimus ehk selles, kas lavastaja mõtleb ikka neile, kellega ta seda ooperit teeb, mitte sellele, kuidas tema ise isikuliselt hiilata saab. Ooperilavastaja peab olema fanaatiliselt armunud lauljate häältesse ja süžeesse. See on selline

komplekt, mida kõigile vist kingitud ei ole. Ei maksa unustada helilooja ja libretisti koostööd. Positiivse näitena võib tuua Eduard Tubina ooperi „Reigi õpetaja“, mille aluseks oli Aino Kallase romaan, sinna juurde Jaan Kross libretis-

Ooperinautija Tiiu Levald isa kasvatatud tamme all perekonna Võsu lähedal asuvas suvekodus.

Foto: Priit Simson

KES TA ON?

Tiiu Levald

- Sündinud 15. märtsil 1940 Tallinnas
- Eesti laulja (sopran), laulupedagoog ja muusikakriitik
- 1961. aastal hakkas õppima Tallinna muusikakooli lauluklassis ja lõpetas selle Ludmilla Issakova õpilasena.
- 1970. aastal sai Tallinna riiklikust konservatooriumist lauljadiplomi tunnustatud laulupedagoogi ja dirigendi Linda Sauli klassis. Juba muusikakooli päevil võeti ta tööle Estonia teatri ooperikoori, kus ta töötas aastail 1964-1973.
- Ta alustas konservatooriumis Sauli assistendina 1970. aasta sügisel ja lõpetas oma kauaaegse vokaalpedagoogi töö alles 2013. aastal. 2001-2009 oli ta ka muusikaakadeemia Tartu filiaali õppejõud.
- Levald tegi kammerlauljana kaasa mitmes ansambelis, sh Consortium ja Camerata Tallinn. Tema sooloplaad „Hingehelin“ ilmus Eesti Raadio välja antuna 1999. aastal.
- Muusikakriitikuna on Levald pävinud ka Sirbi aastapremia.

tina. Algmaterjal peab olema atraktiivne. Tänapäeva noortel on väga raske, kui võetakse lihtsalt mõni narratiiv. Selles peab olema kirge ja põnevust!

Kui nüüd teemast veidi eemale ujum, siis meenutan festivali HeadRead, kus sel aastal esines Šveitsis elav vene kirjanik Mihhail Šiškin. Küsiti tema teoste tõlgete kohta. Ta ütles, et tema meelest on teos justkui Titanic ja tõlge jäämägi. Tooksin selle paralleeli, sest kohutavalt oluline on, kuidas tõlgendab lavastaja helilooja kirjutatud teost ja kas kirjapandud tekst on selline, mis võimaldab helid meieni tuua parimal moel. Vahel on teatrisaalis jahmatav seegi, kuidas subtiitrid tõlgitud on, aga see on juba muidugi teine valdkond.

■ **Kui oluline on algupärandite lavastamine Eesti ooperiteatri maastikul? On meil silmapaistvaid näiteid tänapäevast ja minevikust?**

On õnn, kui helilooja, libretist ja lavastaja satuvad ühisele mõttejoonele. Näiteks Nargen-festivalil on olnud väga huvitavaid uudisteoseid nii Tõnu Kaljustelt kui ka Tõnu Kõrvitsalt. Samas ootasin väga Kõrvitsa „Liblikat“, mis põhineb minu jaoks kõige ilusamal raamatul Andrus Kivirähkilt. Seal jäid libretist ja lavastaja kahjuks Kõrvitsale kõvasti alla ja loodan, et mul õnnestub veel selle muusika väärilist lavastust näha.

Erkki-Sven Tüüri „Wallenberg“ on tugev ooper ja ühtlasi väga hea libretoga. Dmitri Bertman ja Ene-Liis Semper tegid muusika väärilise töö.

Kui ajas kaugemale tagasi minna, siis väga huvitav ooper oli Raimo Kangro „Süda“, kus ühe oma esimesi silmatorkavaid rolle tegi Ain Anger. Veel kaugemal on Eino Tambergi ooper „Raudne kodu“, mis süžeele on ehk nihkes meie praeguste vaadete, ent see oli väga hästi komponeeritud ooper. Vist üks kaunemaid oopereid on minu jaoks aga Tambergi „Cyrano de Bergerac“. Ei saa unustada ka Evald Aava „Vikerlasi“, kus omal ajal tegi suurepärase rolli Georg Ots.

■ **Kui palju aga tänapäevase ooperipubliku kasvatamisele tähelepanu pööratakse? Viimastel aastatel on näiteks ETV saade „Klassikatähed“ ilmselt nii mõnegi noore klassikalisele muusikale lähemale toonud. „Klassikatähed“ on sellest seisukohast üks äärmiselt tänuväärne saade. Väga tänuväärne on ka Klassikaraadio, kes igal esmaspäeval toob kuulajateni väga huvitavaid ooperisalvestisi. Tänapäeval kujunevad publiku arusaamad minu meelest kahjuks väga palju seeläbi, milline on lavastusele eelnev reklaam. ●**